СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 207. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 5. вересня, 1924. VOL. XXXII. No. 207. Jersey City, N. J., Friday, September 5, 1924. THREE CENTS

Обжаловують Кленсменів за вбийство.

ГЕРИН, ИЛИНОС, 3. вересня. — На слідстві, яке веде окружний судовий лікар у справі суботнішної стрілянини межи ворогами та приятелями Ку-Клакс-Клена, станули дві жінки та зізнали, що вони бачили на власні очи, що стріляли та вбивали не шериф та його помічники, як се кажуть провідники місцевої організації Клена, але сі власне Кленсмени.

Одним свідком була пані Честер Рід, котрої муж погиб підчас стрілянини. Вона заявила, що смертельний вистріл до її мужа віддав Джан Смит, провідник Клена зі шротівки власне в хвилі, як муж підняв у гору руки з білою хустиною на знак піддання. Жінка вбитого сиділа кілька стіп дальше на авті, з дитиною на руках. Її зізнання потвердила Джейн Лесетер, урядова протоколянтка переслухання.

Кленсмени, яких було шість старалися збити сі зізнання заявами, що Смит прийшов до ґаражу, де скоїлася стрілянина аж після неї, та що він в час стрілянини був кілька блоків від ґаражу. Вони обжаловують шерифа за розпочатте бійки.

Слідство викликує велике зацікавлення та роздрaження серед населення. Місце слідства постійно стереже стейтова міліція.

З ВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ.

ВАШІНҐТОН, 3. вересня. — Демократичний партійний заряд подає до ґазет, що він дуже вдоволений з поступу аґітації в західних стейтах.

Провідники републиканської партії знова впевняють Кулиджа, що він певно дістане поважну більшість серед фармерів на заході та що він не має чого боятися впливу Ла Флоета. Зате републиканці зі стейту Мейн побоюються, що Ла Фолет може урвати там републиканцям богато голосів.

Провідники виборчої кампанії Ла Фолета відкликуються до робітничих юній, щоби вони поспішили з жертвами на цїли кампанії. Сенатор Ла Фолет задумує виголосити більше промов, як його оба противники разом.

РЕПУБЛИКАНЦІ ПРОТИ РЕПУБЛИКАНСЬКОГО КАНДИДАТА.

БИСМАРК, Норт Дакота, 3. вересня. — Републиканський стейтовий комітет оповіщує, що він перестає з нинішним днем попирати президіяльну кандидатуру Кулиджа та буде попирати кандидатуру сенатора Ла Фолета.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД НЕ ХОЧЕ БРАТИ УЧАСТИ В КОНФЕРЕНЦІЇ ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ СУХОПУТНИХ ЗОРУЖЕНЬ.

ВАШІНҐТОН, 3. вересня. — Американський уряд задумується над тим, що відповісти йому на случай, якби Ліґа Народів запропонувала розширити плян своєї розоружної конференції так, щоби обняти й питанне розоруження армій на суходолі. Урядники, як видно, є за тим, щоби Злучені Держави відповіли, що сухопутне розоруження чисто европейська справа, в яку Америка не думає вмішуватися.

ЧУТКИ ПРО НОВІ НАФТОВІ СКАНДАЛИ.

ВАШІНҐТОН, 3. вересня. — Федеральний уряд вніс у суді в Лос Анджелосі, в стейті Каліфорнії, позов за уневажненне контракту винайму нафтових теренів компанії Доґені в сьому стейті.

Рівночасно перед федеральним судом Дистрикту Колумбії почалося нове нафтове слідство за нафтові надужиття. Слідство не має нічого спільного зі справами, порушеними сенатовим слідством. В ньому знова фіґурує імя бувшого міністра Фола.

КЛЕНСЬКІ ПОХОРОНИ.

МИДЕЛТАВН, Ню Йорк, 3. вересня. — Нині відбулися тут публично похорони, в яких узяли офіціяльно участь члени Ку-Клакс-Клена в своїх каптурах і простиралах. Хоронили Ферґасона Своваша з Телента, в Ореґоні, котрий в своїм тестаменті просив о кленські похорони. За трумною несли горіючий хрест. Похоронам приглядалися товпи цікавих.

ПОШЕСТЬ БАНКОВИХ РАБУНКІВ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 3. вересня. — У білий день случився нині в Америці чотири банкові рабунки.

В Ню Йорку бандит підбив ногу банковому післанцеви та забрав йому в готівці 7,600 долярів. На заході бандити обрабували банк в Спринґфилді та в Коламбії, в стейті Илинойсі, банк в Толідо, в стейті Огайо, в Бравнтавн, в стейті Минесоті, та Вентворт, в Савт Дакоті. У Вентворті щось сполошило бандитів, заким вони могли доконати „діла".

ЛЕТ ДОВКОЛА СВІТА.

ПИКТАВН, Нова Шкотія, 3. вересня. — Американські летуни, що облітають землю, вилетіли нині з Гокі Бей, на Новій Фундляндії, перелетіли понад залив св. Лаврентія та приїхали до сього міста, де вони відпочинуть день. Послідну дорогу, що виносить 455 миль, перебули вони за півсема години.

Тут ждали їх величезні товпи цікавих, які витали їх з великим одушевленнем тим більше, що серед тисячів пішла поголоска про якесь нещастє летунів, коли вони не приїхали на час.

ЩЕ ОДИН ОСЯГ ЛЕТНИЦТВА.

БОСТОН, Месечусетс, 3. вересня. — Р. С. Мофет, поручник американської армії, перелетів з Ню Йорку до Бостону за 58 мінут, а відпочавши 7 мінут, вилетів з поворотом та прибув до Ню Йорку за 67 мінут. В той спосіб „зробив" він 366 миль за 2 години 12 мінут.

СЛІДСТВО ПРОТИ ОФІЦИРА ЗА КОМУНІЗМ.

Вашінґтон, 3. вересня. — Капіта Гибен, котрому військовий уряд виточив слідство за комунізм, заявив на суді, що він не є комуністом. Він признав, що писав статті про комуністів, та боронив своє право їх писати.

У виду заяви Гибена суд буде обертатися не довкола питання чи резервовий офіцир американської армії може бути комуністом, але чи резервовий офіцир має повну свободу висказування своїх політичних поглядів.

ГЕРОЙСТВО БРАТІВ.

Вашінґтон, 3. вересня. — Лава присяжних суддів, поклиkана судовим лікарем для слідства над смертю трох людий, що погибли оноді через діткнення наладованого електрикою дроту, признала се смерти припадковими; а рівночасно постановила віднестися до геройської комісії Карнеґі, щоби вона надала медалі геройства погибшим у сьому випадку браттям Антонови та Осипови Сисулови, які жертвували своє житя, щоби ратувати від смерти 60-літного старця Бюкенена. Бюкенен, йдучи домів серед страшної пітьми, попав на електричний дріт, зваленний на дорогу бурею. На його крик о ратунок поспішили йому з помічю два браття Сисули, але самі попали на дріт та погибли. Оден з братів мав 38 другий 30 літ.

ЦЕРКВИ І КЛЕН.

..Герен, 2. вересня. — Перед наачальником повітової ради в Маріоні зявилася делеґація товариства проповідників та жадала від нього усунення з уряду шерифів вмішаних у стрілянину з членами Ку-Клакс-Клена.

У відповідь на домагання проповідників згадані поіменно ширефи заявляють, що проповідники є членами Клена та що се вони своїми проповідями за Кленом роблять всю біду.

ЗА БОГАТО ПОТОМКІВ.

Плімавт, Месечузетс, 2. вересня. — Товариство потомків европейських пришельців до Америки котрі приїхали були до Нової Англії на кораблі Майфлавер, а котрих уважаютьють оснувателями будучих Злучених Державах, дуже занепокоене, тим, що число сих потомків у товаристві збільшається. Тому товариство рішило розглянути родовід кождого зі своїх членів, щоби переконатися, чи справді він походить з того накорінку, що приїхав на Мейфлавер.

ЗМЕНЧЕННЯ ПОДАТКІВ.

Вашінґтон, 3. вересня. — Друга рата доходового податку, яка була заплачена в місяци липни, принесла 24 міліонів доляр. менче, як сподівався уряд.

ДІЯЛЬНІСТЬ „УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКО-БІЛОРУСЬКОГО КОМІТЕТУ" В ПАРИЖІ.

В Парижі утворився сталий українсько-литовсько-білоруський Комітет, який веде дипльоматичну і пропаґанндивну акцію на міжнародній арені. Головою Комітету є український представник Др. Мих. Лозинський.

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КОНСЕРВАТОРІЯ В НЮ ЙОРКУ.

Українська музична консерваторія буде в Ню Йорку отворена дня 10. с. м. Наука буде відбуватися в народному домі при 6-ій улиці. Учити муть п.п. Роман Придаткевич, Михайло Гайворонський, Микола Стембер і Григорій Павловський.

Д. Павловський, щойно в останній хвилі згодився приняти місце професора в консерваторії. Він відомий українській публиці в Америці, яко соліст-співак У. Н. Хору і відтак його диригент. Він фаховий учитель музики і давнійше був професором музичної консерваторії в Каменці Подільському.

КАНДИДАТИ НА УРЯДНИКІВ „ЗВИОНЗКУ" ПОБИЛИСЯ.

Филаделфійський дневвник Буллетин у виданю з 30 м. м. повідомляє, що на конвенції Польського Звйонзку Народового, яка відбулася у Филаделфії, кандидати на урядників билися між собою на кулаки. Для успокоєння їх приклинано 5 полісменів.

ПРОЧ З ВІЙНОЮ.

Австрійські Німці, які так богато втратили на останній війні, не хочуть її більше. На днях відбулася у Відні велика демонстрація проти війни. В демонстрації взяло участь більше, як 200 тисяч людей, які несли величезні таблиці з написами „Проч з війною!" Демонстрацію уладили німецькі соціялісти.

АДВОКАТ Й. ДИК З КАНАДИ ІДЕ ДО ГАЛИЧИНИ.

Виннипеґський адвокат Йосип Дик виїзджає дня 30-го с. м. кораблем „Дорик" лінії „Білої Звізди", до Европи. Пан Дик їде до Галичини й на Волинь, як офіціяльний відпоручник канадійського правительства, а в цїли провірення, чи є там люде, що посідають дещо гроша й малиби охоту поселитися в Канаді зі своїми родинами як фармері.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Іван Петрович, родом із села Лошнів, повіт Теребовля, Галичина, належав до Укр. Нар. Союзу від 1912 р. Був членом відділу 336 У.Н.С. в Клівленд, Огайо. Помер дня 22 червня с. р. Похорон відбувся дня 25. червня. Покійний прожив 35 літ, оставив жінку Анну і доньку Марію. Іван Петрович був секретарем через 2 роки в Тов. Сокіл. Відділ 336 У.Н.С. відпровадив покійного на вічний відпочиинок.

УРЯДНИК СТАРОСТВА В ЧОРТКОВІ ОБМАНЦЕМ І ЗЛОДІЄМ.

В Чорткові в старостві, служить в характері концептового урядника неукінчений правник, вихрещений Жид Владислав Вайґер, венямінод старости Топольніцкого. Цей панок висланий в липні ц. р. на асентерунок коней на села, обікрав почту в Колиндянах на квоту 250 золотих. Коли надонос пошкодованої почтарки пана „комісаржа" здемасковано і заряджено проти нього судово карні доходження, почали до суду вплививати донесення, з яких виходить, що пан „комісар" від давна управляв з успіхом фах обманця, аж на ординарній крадіжи повихнулася йому нога. Як розказують між пошкодованими є також жінка п. старости Топольніцкого.

РОЗУМНІ, ЯК СОЛОМОН.

..В днях 12—14 червня переїзджала лінією Ворохта-Надвірна якась чеська прогулька на вивішено на залізничій стації Надвірна побіч стаційної назви по польськи також таблицю з українським написом. По відїзді Чехів Соломони таблицю з укр. написом зняли і сховали на другу „оказію".

НІЧОГО СОБІ СТАТИСТИКА.

Польські доразові суди видали протягом 1923 року 313 присудів, з чого 109 осіб засуджено на кару смерти.

Революція в кавказьких републиках Ґрузії й Азербайджані проти московської окупації.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 3. вересня. — Представники Ґрузії (Ґеорґії), і Азербайджану, які перебувають тут, одержали нині телеграфічні відомости про се, що в їх републиках, які російські большевики насилою окупували своїм війском, вибухла революція і кровава боротьба триває вже пять днів.

Телеграми далі повідомляють, що революціонери в Ґрузії захопили вже половину краю у свої руки, та що азербайджанські революціонери ведуть тепер кроваву борню з російськими большевицькими окупантами в Батум, над Чорним морем.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ НИЩАТЬ ЗЕЛІЗНИЦІ І ТЕЛЕҐРАФИ.

ЛОНДОН, 3. вересня. — Тутешні представники кавказьких републик Ґрузії і Азербайджану одержали відомости з Царгорода (Константинополя), які доносять, що ціла Ґрузія й Азербайджан повстали з оружем в руці проти російських большевицьких окупантів, та що там ведуться кроваві бої, в яких полягло вже богато людий з обох сторін.

Телеґрами сповіщають, що революціонери понищили динамітом зелізничі шляхи і телеґрафічні сполуки.

Революцію в обох републиках викликали соціял-демократи, котрих робітничу владу здавили московські комісари військовою насилою.

СПРАВА ВСЕСВІТНЬОЇ РОЗОРУЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЖЕНЕВА, 3. вересня. — Сюди вже приїхав премієр Великої Британії Мекданелд і премієр Франції Ерріо.

В приватних розмовах вони висловили свої погляди про пляновану міжнародню розоружну конференцію.

Мекданелд хоче, щоб вона відбулась як найскорше й неодмінно в Европі, бо до Америки, як каже, европейські премієри не моглиб виїхати на довший час. В сути річи він за загальним розоруженнем, але зазначує, що ані анґлійський парлямент ані британські домінії не згодяться на військовий оборонний договір і тому він не вірить у забезпеку держав при помочі такого договору.

Натомісць Ерріо каже, що Франція не схоче навіть говорити про розоружене без рівночасної охорони розоружених держав, а зокрема Франції.

АМЕРИКАНЦІ ЕКЗЕКУТОРАМИ ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ.

ПАРИЖ, 3. вересня. — Нині відбулось тут засіданне аліянтської репараційної комісії під проводом Француза Люї Барту.

З уваги, що Американець Овен Д. Янґ приняв становище ґенерального аґента „воєнних відшкодовань" лиш до кінця сього року, комісія установила від нового року другого Американця, Сіймора Паркера Ґілберта, молодшого, постійним ґенеральним аґентом.

Його платня буде виносити $7,000 річно, але кромі того дістане мешкане, офіси, платні на своїх урядовців і додатки на свої офіціяльні видатки, які, як кажуть, пересягнуть суму його платні.

Ґілберт вже згодився приняти се становище.

ПРОТИ ПОЗИЧКИ НІМЕЧЧИНІ.

ЛОНДОН, 3. вересня. — Національний Союз Промисловців Великої Британії вислав до парляменту петицію проти позички Німеччині, яку пропонується в сумі 40,000,000 фунтів стерлінґів.

Союз каже, що Німеччина вже і тепер робить конкуренцію Великій Британії своїми промисловими виробами у самій Великій Британії і вона не потребує ще їй до сього помагати своїми грішми.

ОЖИВЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО ПРОМИСЛУ.

БЕРЛІН, 3. вересня. — Німецькі фабрики в цілій державі, а зокрема в краях, окупованих Францією, обновили велику діяльність. Вони приймають більше робітників і зачинають продукцію виробів на більшу скалю.

Оптимізм серед німецьких промисловців повстав по введенню в житте пляну комісії Доса.

АМЕРИКАНЦІ ПРИЛОВИЛИ ПОЛЯКІВ НА ШАХРАЙСТВІ.

ПАРИЖ, 3. вересня. — З французької пристані Марсей (над Середземним морем) повідомляють, що там приловлено 50 Поляків, котрі хотіли дістатись до Америки при помочі фалшивих пашпортів.

На слід обману попав американський лікар, котрий їх оглядав. Його зачудувало, що всі ті емігранти мали на собі однакове нове спідне тепле біле, яке вони оділи, хотяй в Марсей була спека. Він повідомив про своє помічення тамошнього американського іміґраційного урядовця, який вдруге докладно провірив документи підозрілих 50 еміґрантів. Сей переконався, що сі польські еміґранти мають підроблені пашпорти і американські візи і звернув їх назад до Польщі.

Кромі того розіслав осторогу по цілій Европі перед польськими підробленими пашпортами.

Виявилось, що польський фабрикант фалшивих пашпортів за заплату за пашпорти додавав еміґрантам „в дарунку" ще і тепле спідне біле, та дарунок сим не вийшов на добре, бо зрадив їх і зіпсував ціле підприємство.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СИЛА ЗАПОМОГОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ

В днях 25. до 29. серпня відбувалася у Вашінґтоні одинайцята річна конвенція так званого Національного Конґресу Запомогових Товариств в Америці. Послідний рік розвою сеї орґанізації, котра була заснована для захорони інтересів запомогових орґанізацій, показує, з якими ворогами приходилося бороти самій ідеї запомогового обезпечення.

Сі вороги двоякі. Із зовні: представники великих асекураційних підприємств, напирають на законодатні тіла, щоб вони оподатковували запомогові товариства, як є оподатковані асекураційні підприємства. Зі сими ворогами запомогові орґанізації дали собі раду і таких законів не ухвалено. Заходи асекураційних підприємств показують на те, що запомогові орґанізації роблять їм поважну конкуренцію, а невдача сих заходів свідчить про політичний уплив міліонів членів, зорґанізованих по ріжних запомогових орґанізаціях.

Є теж і внутрішні вороги ідеї запомогової орґанізації. Сим ворогом є невиплатні орґанізації, зорґанізовані на старих засадах розмету або на нібито нових засадах повікової рівної але не вистарчаючої вкладки. І одна й друга основа означає скорший чи пізнійший упадок орґанізації, опертої на таких основах. Такий упадок одної запомогової орґанізації є ударом проти всіх запомогових орґанізацій, як упадок одного банку є ударом для других банків, бо люди звичайно не розбираються докладнійше в привинах упадку та для всякого безпеченьства уникають запомогові орґанізації взагалі. Тому союз запомогових орґанізацій мусить дивитися за тим, щоби всі орґанізації переходили на сильні основи. В сьому згляді минувший рік приніс богато здобутків, бо богато запомогових орґанізацій, опертих на розметах та невистарчаючих вкладках, остаточно перейшло на нову систему.

Запомогові орґанізації виказали за послідний рік великий приріст.

Сим дали доказ своєї великої живучости, доказ, що вони сповняють сущу службу, та задоволяють пекучу потребу. Сим приростом вони також доказали, що засада обезпечення людського життя находить належите розуміння.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС.

НАБЛИЖАЄТЬСЯ БУРЯ

За кілька послідних тижнів було богато познак, що в Злучених Державах назріває поважна політична боротьба довкола потайної орґанізації Ку-Клакс-Клена. Свого часу здавалося, що вона розгориться на конвенціях великих американських політичних партій, однак провідникам сих партій вдалося заглаїти бурю на самій конвенції. Та зараз по конвенції показалося, що заворожування провідників помагають тільки, кільки помагає на бурю закладання на порозі кочерги й мітли. Буря здушиться не дома, і нині вона починає роспалюватися поважним пожаром.

З одних околиць доходять вісти, які мали б вказувати на те, що филя народньої опінії повертається проти Клена. Так приміром в стейті Оклагомі, приятелі Клена були примушені обіцяти, що не будуть вже далі переслідувати бувшого стейтового ґубернатора Волтона, котрого вони свого часу засадили до тюрми й скинули з уряду. Дальше, і Дейвис, президіяльний кандидат демократичної партії, та Дос, товариш републиканського кандидата Кулиджа, були примушені заявитися проти Клена. Кандидат поступової партії, сенатор Ла Фолет, такої заяви навіть складати не потребував, бо вся його політична діяльність свідчить про його ворожнечу до ідей релігійної та расової ненависти, яку голосить Клен.

Сі всі факти дають деяку надію на скоре протверезіння американської політичної опінії. Однак другі факти показують, що до повного отверезіння ще далеко. Така приміром кленська демонстрація в Трентоні, в Ню Джерзі, на якій явилося коло десять тисяч закаптурених Кленсменів з 14 довколичних стейтів, свідчить ще про велику силу Клена. Здається скорше можна говорити про те, що Злучені Держави стоять перед завзятою боротьбою межи прихильниками панования білих американських уроженців протестантської віри та прихильникам повної політичної свободи без огляду на місце вродження, краску шкіри або віру. Ся боротьба певно скінчиться побідою поступової думки, але сама боротьба може бути ще довга, завзята та коштовна.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

ПО ДОГОВОРІ АНҐЛІЇ З СОВЄТАМИ

(Надіслана стаття).

Гомін, що піднявся в Анґлії з нагоди заключення договору з большевиками починає затихати.

Справа є докищо полагоджена та закінчена, а остаточне слово належить до парляменту. Нової дискусії на ту тему можна тому надіятись доперва за пару місяців і тоді аж анґлійсько-російські відносини будуть основнійше обговорені.

Може бути, що до того часу анґлійська преса, котра є дуже осторожна при обговорюванню заграничних справ ціле те питанне ліпше перетравить та опанує, і не буде представляти такого компромітуючого хаосу як в послідних часах, що було очивидним доказом, що вона у цих справах дуже слабо орієнтуєся.

Позволю собі отже напровадити тут пару примірів з голосів анґ. преси.

Поважний тижневик консервативний „The Spectator" піддає договір з большевиками досить слушній і розумній критиці, а далі каже ось що:

„Заходить питанне, чи наш уряд собі доцільно поступив заключаючи ті тимчасові та неповні договори, місто щоби мав довести до цілковитого розбиття переговорів. Оскільки це нас дотичить, то мусим згори заявити, що після нашого погляду наш уряд поступив собі слушно. — Є очивидним, що ті договори не зроблять шкоди британійським інтересам, але противно — навіть будуть корисні для деяких заінтересованих ґруп, як нпр. для посідачів бонів, котрі преці щось дістануть, місто нічого, — та для торговлі, котра має торговельний договір і означене становище у відносинах з Росією. Ті договори можуть навіть много доброго зробити, так як вони є ознакою, що Росія знову повертає до великої родини народів. Не було тут такого виходу, щоби були можливі ліпші договори, а лише хиба ще такий, що не було би взагалі ніяких договорів".

Инший знову тижневик, також дуже цінений, — хоч впрочім досить лівий і ліберальний — це „The New Statesman". — Він стоїть близько до декотрих членів „Labour Party", а в справі договорів з большевиками говорить таке: Цей трактат є мов би лише на це, щоби не бути в прикрім положенню і не признаватися, що властиво переговори з послідних чотирох місяців до нічого не довели. Трактат цей властиво нічого не зміняє і тому й не є для нікого шкідливий. Узискано позір, що буцімто щось осягнено, однак рішенне у всіх жизненних справах відрочено на неозначений речинець. Слово кинене п. Лойдом Джорджом, що це властиво є лише „штучка" видаєся нам дуже слушним."

Орґан новоповстаючої партії поступово - умірковавого напрямку — „Observer", тижневник дуже поважний і впливовий — є так вдоволений договорами, що аж кличе „:сердечно здоровимо п. Мекданелда попричині так цінного а відважного приміру його політики, який він показав краєви, заключаючи договір з Москалями. Він будить великі надії, що знову прийде до приноровлювання розумних засад у міжнародних справах. Мекданелд пустився на ризико, але це власне належить також до прикмет розумних державних мужів. Впрочім Мекданелд пустився на ризико лише для укріплення мира. Дехто (Лойд Джордж) говорить, що це є лише порозумінне в ціли порозуміння. — Хоч би і так навіть було, то все то є таке ліпшим від порозуміння в ціли недопущення до порозуміння. — Для нас той договір тому є цінний, що є він кроком наперед у викликанню того душевного настрою, котрий всьо робить можливим, і без котрого нічого не є можливим. Наші чорні большевики (себто кнісервативти) хотіли би, щоби наше правительство так довго ждало, доки аж совіти не виречуться публично своєї конституції. — А знову червоні торії в Москві, Зіновев і товариші ганьблять капіталізм послідними словами, але самі хотіли би брати уділ в його зисках. Коли би так полишити вирішенне справи лише тим двом чинникам, то ніколи би не прийшло до якогось порозуміння між Британією а Росією".

Міг би хтось запримітити, що „Observer" тому говорить в такім тоні, бо Лойд Джордж атакував т учасопись в парляменті. Тому возьмім от хочби „Daily Chronicle", орґан Лойда Джорджа, отже півурядовий орґан ліберальної партії. Та часопись писала по оголошенню трактатів: „Одинокою рацією підписання їх є та, що вони є лиш брехливими документами для виставлення в склепі за вікном".

Однак друга ліберальна часопись, орґан Asquita „Westminster Gazette" каже: „Премієр міністрів мав повне право наставати на підписанне трактатів. Коли добре розглянути їх то кождий пересвідчиться, що нема причин до побоювання, немов би через них наша держава попала в прикре положенне".

Инший знову ліберальний дневник „Daily News" каже: „Трудно припустити, щоби обуренне декотрих наших горожан проти трактату з Росією полягало на чесних мотивах. Тут іде о це, чи хочемо порозуміння з Росією, чи ні. Цей договір може бути поправлений, коли буде треба — і Мекданелд також тої думки, але він мусів бути підписаний."

Тої самої думки є і „Manchester Guardian".

Наведені тут голоси преси доють достаточне понятте об цім, чим є властиво договір з Росією — для Анґлії.—Не можна значення його перецінювати, але не мож також його недоцінювати.

Той договір — а радше договори — мають тому передовсім величезне значенне, що вони перечеркують всі дотеперішні явні і тайні договори заключені чи то з урядом царським, чи може з яким иншим російським. — Отсі найновійші договори очистили ґрунт в цили взновлення відносин між обома державами на нових підставах.

Певна річ, що ті договори є в деяких пунктах неясні та недостаточні; та всеж вони є певного рода здобутком навіть для анґлійських капіталістів, котрих претенсії совети засадничо признали та обіцяли сплатити. До того клявзуля торговельна та уреґульованне риболовлі на рос. водах мають також немале значіння.

Критика з боку крайної правиці та Лойда Джорджа — мабуть договорам з Росією не зашкодять. Вони будуть майже певно ратифіковані парляментом, хоч може з незначними змінами. — Лойд Джордж може тому власне був такий лютий зараз першого дня по підписанню договорів (потім — поволи уговкався), що відчував добре, що вони будуть ратифіковані, так як голос публячний є за Мекданелдом. Невдоволенне знову банкирів з Сити та їх ґазет походить з цего, що справи фінансові полагоджено не питаючи їх, та що уряд подався на ґарантію пожички також без їх участи в нарадах. Амбітні грошеві маґнати уважають це за зневаґу для себе.

Французька капіталістична ґазета „Temps", не є так дражлива, як її лондонські товаришки і отверто доказує які великі користи випливають з цего трактату для Анґлії.

Будь що будь совети мусіли виказати більшу уступчивість як уряд анґлійський. — Вони мусіли виречися не одної зі своїх святих сектантських „тез", котрих повинні вони були держатись зглядом „буржуазійних" держав. А тепер коли вони захотять самі з того договору користати, то будуть мусіли і самі виконувати постанови обовязуючі їх.

Для нас Українців той договір має остільки значенне, що приближує час, коли советську Росію допустять до уділу в Союзі Народів. Хотя з советською Росією ми маємо порахунки за поневоленне В. України, то раз — Совети в Союзі Народів будуть мусіли безумовно виступати сильно проти Польщі за поступованне з Українцями та Білорусинами, — а друге буде нагода — через позисканне з нашого боку відповідних союзників і советам самим дати добре по пальцях за той „блоф" з українізацією України, та за инші гріхи проти нашого народу. Але і наддніпрянська еміґрація мусить троха инакще руштись, головно через в.-укр. Товариство Ліґи Націй. — Бо таінственні поїздки Петлюри по Европі і намагання з найдикшем ворогом України — Румунією, це не є ніяка визвольна політика!

К. О.

НАШІ СТУДЕНТИ В НІМЕЧЧИНІ

Обєднанне українських студентів в Німеччині. — Апель о ратунок до американських Українців.

(Допись з Берліна).

В днях . і 10. серпня с. р. відбувся в Берліні 1-ий Зїзд українського студентства в Німеччині та в м. Данціґу, на якому засновано „Централю Українських Студентських Орагнізацій в Німеччині" з осідком в Берліні (Шарльотенбурґ, Віляндштр. 37). В склад Централі входять дійсними членами: Спілка Студ. Українців в Німеччині, Товариство „Основа" в Данціґу, Комітет Студ. Українців-із Зеленого Клину в Европі, Гурток Українських Студентів-аґрономів, лісовиків та ветеринарів у Берліні, Товариство „Основа" в Берліні, Товариство Українських Студентів при Університеті Альберта в Кеніґсберґу. Головні завдання Централі се репрезентація та заступленне інтересів своїх членів перед ЦЕСУСОМ, владою, в публичному життю, добродійними та допомоговими українськими орґанізаціями, веденне акції допомоги та кермованне на се призначеними фондами. Для ведення праці, в першу чергу вишукання засобів забезпечення членів на зимовий семестр. Зїзд вибрав Управу Централі в складі: Голова Централі Михайло Мілько (Комітет Студ. Укр. із Зеленого Клину), Заступник Голови та Економічний Референт Орест Лупашко (Спілка в Берліні), Секретарем Дмитро Равич („Основа" в Берліні), кандидатами Іван Драбатий (Гурток аґрономів), Петро Кожевників („Спілка" в Берліні).

Управа Централі, в імени Зїзду, складає щиру подяку всім українським допомоговим і добродійним орґанізаціям та окремим особам, які відчули скрутне положенне нашого студентства в Німеччині і в м. Данціґу і своєю помочю дали змоґу йому продовжувати студії.

Українське студентсько в Німеччині та в м. Данціґу поставлено в безвихідне положенне. Загальна дорожнеча життя, високі шкільні оплати і відсутність засобів відбирають надію на можливість дальших студій. Дістати якубудь працю при нинішньому економічному стані Німеччини не можливо. Допомогові орґанізації на місці, ізза браку гроший, припинили свою діяльність. Студентство в розпуці. Студенти кидають школи, де осягнули вже певні здобутки, і де, часто, один, два семестри лишились до кінця студій, та розїздяться по иншим країнам, де чекає їх також не солодка доля. Тільки негайне напруженне спільних сил, консолідація праці, можуть допомогти пережити сей стан. Виявою сеї однодушної думки се якраз утворенне Централі Українських Студентських Орґанізацій в Німеччині.

Управа Централі звертається з горячим закликом до всіх українських допомогових та добродійних орґанізацій в Америці прийти з помочю і не дати загинути вже покладеній праці; допомогти нашому студентству закінчити студії і стати в ряди освічених працьовників, каменярів серед українського народу.

З глибоким поважанням

ЗА УПРАВУ ЦЕНТРАЛІ:

Михайло Мілько, голова
Дмитро Равич, писар

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. П. Ню Йорк: Ви пишете, що „паперові мечі і язикова оборона п. Лозинського в Женеві поможе так, як умерлому кадило." Може бути, що Ваша правда, але і це не брехня, що також само поможе, колиб післати збірку для соціял-демократичної партії — після Вашої рецепти. У нас якраз в тому біда, що кожний з нас має якийсь „виключний спосіб" на спасіння України. А наділі на „Обєднанне" не треба накидатись, а постаратися приїхати на річні збори усім, що інтересуються визвольним рухом і на тих зборах перевести такі ухвали, які будуть пожиточні для нашого народу. „Обєднання" не потреба нищити, а постаратися, щоби воно робило таку роботу, якої бажає наша еміґрація. Кожний, що інтересується українськими справами і стоїть на національній основі державної незалежности України, має змогу прибути на річні збори „Обєднання" і представити, чого йому багнеться у народній роботі.

П. К. Ню Йорк: Папа ані нам України не збудує, ані не зруйнує. Навчімся вже раз не мішати політики з релігією. Не лізьмо оден другому у душу з чобітьми. Нехай кожний вірить так, як каже йому його совість і не думаймо собі, що криком „проч з Римом" доконаємо чогонебудь доброго. У двайцятім віці не пора на релігійні спори, Американці мають більше ніж сотню ріжних релігійних сект, а проте усі вони суть добрими американськими патріотами. Будьмо і ми добрими Українцями і добрими людьми та не даймо себе ділити задля ріжниць в релігійних пересвідченнях. Кожний добрий Українець є той, хто хоче послужити справі визволення України; його релігійні думки є його особистою справою, до якої [illegible]

ПОДЯКИ

Я низше підписана членкиня тов. Запорожська Січ, від. 284 У. Н. Союза в Іст Ст. Луис, Ілл., складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділенне мені запомоги з фонду убогих в сумі $25.00. Желаю, щоби У. Н. Союз зростав в як найбільше число членів і щоби вразі потреби помагав своїм членам. І дякую головному урядови У. Н. Союза і таксамо місцевим урядникам нашого відділу, і бажаю щоби наш відділ зростав в як найбільше число членів. Взиваю всіх Українців і Українок в Злучених Державах і в Канаді, котрі ще не є членами У. Н. С., щоби вступили як найскорше до У. Н. Союза, бо се є найліпша і найбезпечнійша українська запомогова орґанізація в Америці, бо не тілько, що по Вашій смерти Ваша родина отримає посмертне, але вразі якогось нещастя; або каліцтва Ви отримаєте запомогу з каси У. Н. Союза, котра Вам в так прикрім положенню стане великою підпорою. Тож не відкладайте на завтра, щоб не було запізно, бо чим скорше ,тим ліпше для Вас самих.

Остаюсь з товариським привітом
Сидонія Петришин.

Я низше підписана складаю щиросердечну подяку за запомогу від Українського Народного Союза, котру я отримала в сумі $750.00 по утраті свого найлюбійшого мужа бл. п. Івана Дороша, котрий був обезпечений в Укр. Нар. Союзі, від. 295, Бр. Сош. Св. Духа в Акрон, О. Взиваю отсим всіх Українців, щоби приступали до сеї орґанізації, бо се є найліпша і найпевнійша українська орґанізація в Америці, тому повинні ми всі до сеї орґанізації належати і не відтягатися, бо ещасте може тут лучитися в кождім разі і тому повинні ми бути всі обезпечені в своїй українській орґанізації, в Укр. Нар. Союзі.

Остаюсь з глибоким поважанням
Текля Дорош з родиною,
чл. 295 в. Сош. Св. Духа в Акрон, О.

Я низше підписаний член тов. Дружина князя Данила, від. 238 У. Н. С. в Бостоні, Месс., складаю як найщирійшу подяку головному урядови У. Н. Союза за поміч в сумі $25.00 з бонду бідних з причини моеї довгої слабости. Я мусів переходити операцію і тоді саме одержав підмогу. Яке то щасте для бідного чоловіка, коли має свою рідну орґанізацію, яка не опускає бідного чоловіка і дрібних діточок у дійсній потребі. Тому з глубини серця кличу всіх тих, що ходять самопас і не хочуть чи не розуміють або не хочуть розуміти тої правди, що тільки у своїй хаті своя правда; що тільки у своїй рідній орґанізації У. Н. Союзі найдуть опікуна і батька, що їх не забуде тоді, як всі забудуть. Браття в Бостоні! Ставайте членами нашого Товариства і Союза і записуйте свої діти, а певно не пожалуєте.

Ілля Ставничин, член У. Н. С.

Марта Кибало, вдова по бл. п. Михайлі Кибало, б. члені У. Н. С., складає сердечну подяку товариству ім. Богдана Хмельницького, від. 137 У. Н. Союза в Істон, Па., за жертви, які вони зложили для неї і сиріт.

Брацтво дало від себе $25.00, а крім того зложили: Н. Підгайний, Ф. Сабатий, В. Дроботій, І. Милимук, Т. Фотій, М. Загоруйко, А. Ґалан, М. Колодруб, І. Вересюк і А. Василик по $1.00; Стукан 75 ц.; А. Допілка, М. Федорчак, І. Крочак, Я. Стойкевич, Т. Смеречанський і А. Питляр по 50 ц.; Ст. Терлецький 25 цнт.; разом зложено $39.00. — Еще раз усім жертводавцям щире спасибі.

Я низше підписана складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділенне мені запомоги з фонду убогих в сумі $25.00. Таксамо дякую місцевому урядови, від. 148 Пр. Богородиці в Локуст Пойнт. А до Вас, українські жінки, кличу: Вступайте до У. Н. С., бо то є найліпша орґанізація в Америці.
Катерина Миськів, від. 148.

УВАГА.

В нинішнім числі читачі побачать оголошення патентових адвокатів, Bryant & Lowry, котрі дістали для наших Українців велике число патентів за час їх адвокатури.

Винахідницька вдача українських винахідників заслугує на похвалу та повинно віддатися їм кредит і піддержати їх змагання на поли світового збогачування знання і техніки.

Як що хтось з наших читачів інтересується сими справами або хоче дістати патент, повинен вдаватися до Bryant & Lowry, Victor Building, Washington, D. C., котрі є реґістровані патентові адвокати, за підручниками, показуючими патентову процедуру, а які то підручники вишлесь кождому даром на жадання.

Довголітня обслуга адвокатів Bryant & Lowry для українських винахідчиків, дає повну запоруку, що до них можна мати в тих справах довіря; тут не зашкодить також згадати, що винахідчики повинни бути осторожні, кого мають як своїх представників у Патентовім Офісі Злучених Держав. Повинно братись лишень реґістрованих адвокатів, котрі дали докази, що суть вповні відповідні репрезентувати винахідчиків.

НОВИНИ НАШОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

МИКОЛА ВОРОНИЙ. Драматична прімадонна. Естетично-критичний етюд. До характеристики сценічної творчости **Любови Ліницької**. Львів. 1924. В-во „Волосожар”. Стор. 40.

Передо мною **гарненька**, зграбненька книжечка з вищевиписаним наголовком, з прекрасною акладинкою роботи нашого молодого талановитого ґрафіка Павла Ковжуна. Як зверхній вигляд, так само гарний, теплий і одночасно поважний зміст книжечки. Найліпшою рекомендацією сього красного видання є імя славного автора його, Миколи Вороного, першорядного українського поета й теоретика театрального мистецтва.

„Світлій памяти дорогої землячки, української драматичної прімадонни Любови Ліницької, присвячує автор.” Так щиро-зворушливо відкриває шановний поет свій прекрасний етюд. Подавши короteньку історію перших кроків і розвитку оріґінального українського театру, автор переходить до біоґрафії своєї налановитої землячки, до і театральної карєри й до означення того місця, яке заняла вона й займала в українськім театрі аж до останніх років свого життя, перерваного несподівано в часи комуністичного раю на Україні. Мимохідь автор подає багато цінних уваг про артистичну творчість, тим самим утворюючи для читача певні передпосилки до зрозуміння творчих досягнень незабутної артистки.

Цікаві дуже останні сторінки вартісної книжечки М. Вороного.

„В боротьбі за істнування, — пише шановний поет, — і в тяжких сценічних умовинах марнуються й нидіють фізичні й творчі сили вже притомленої артистки, аж поки матеріяльні обставини не примушують її перейти під батуту Курбаса, який вже тримає твердий комуністичний курс і в своїх „майстернях” розпочинає нову „динамічно-конструктивну” фазу нашого театру, підпадаючи впливу чудернацької „мейерхольдовщини”.

„Не місце і не час писати ширше про сю фразу; як і попередня праця Курбаса, вона ще перебуває в стадії експериментів. Досить поки сказати, що в сій фазі мистецтво упокорюється едино цілям пролетарської аґітації, цілям виховання мас в комуністичному дусі, де нема місця для творчости індивідуальної, яку натомісць заступає ніби творчість колектива.

„В боротьбі з буржуазною спадщиною зі сцени виганяється „естетизм” і „психольоґізм” — (як погірдливо новітні епіґони взивають здабутки европейської психольоґічної драми), а разом з „настроями” й „переживаннями” викидається або опрощується й попередній технічний апарат: на сцені нема мальовничих декорацій, замісць них, голі рештування, помости, моделі машин і крикливі плякати; як помічний засіб, приходить машинезація і кінотезація мистецтва (артиста-маляра викинули, а взялися до кіна). Відкидаючи психольоґічний рух, на якім розвивалася динаміка драми, заміняють її зовнішною дінамікою мас, причому від актора вимагається акробатичних здібностей (лазять, напр., по линві через льожі в сцені погоні, яка відбувається вже в театральній салі). Нових оріґінальних пес нема, — все переробки з чужих авторів.

„Натурально, в таких умовинах Ліницька була майже непридатна і ввесь час до кінця, як то кажуть, „пасла задні”, дбаючи лише про те, щоб якось не позбутися хлібної посади. З сього становища визволила її несподівана смерть...

„В лютому с. р., невідомо з яких причин, смерть припинила се много” страждене життя, то просто кажучи з голоду: на

Вмерла, маючи 54—55 літ, — могла би ще жити...

„В історії українського театру постать Ліницької зафіксується, як вивершений на свій час, естетичний тип жіночої творчости на амплюа драматичної прімадонни.”

Так пише знавець українського театрального мистецтва про ту, котрою чиясь инша сцена безперечно пишалася-б перед другими. В наші часи, в часи небувалого розвитку хамства, коли всі здобутки дореволюційної мистецької творчости відноситься новітніми епіґонами до „барахла”, до сміття, і топчеться в болото славетні імена, прекрасна книжечка М. Вороного є надзвичайно відрадним зявищем, котре свідчить, що творчий дух українського мистецтва не угас і після божевілля наших часів знову запалає огнем невмірущим.

С. Ч.

P. S. Кілька слів ще до смерти й похорону Л. Ліницької. Большевицькі ґазети на Україні, з властивою їм безпардонною брехнею, описуючи похорон славетної артистки, зазначали, між иншим, ніби велику пишність сих похорон, щоб показати перед світом, як радянська влада вміє шанувати тих, хто їй служить. Зі слів самовидців можу зазначити слідуюче: артистка вмерла безперечно від недостачи матеріяльних засобів на прожиття, себ... похоронах, крім її старих знайомих і прихильників, сливе нікого не було; покладено тіло її було в поганеньку домовину з трухлявих дощок; при спусканні домовини в могилу, гнилі вірйовки урвалися, домовина впала на дно могили, тіло випало, і присутні на похороні побачили, що його одягнено в саму тільки драну блюзку: не було не тільки сякої-такої сукні, а навіть сорочки. Милостю совітських порядків велика артистка стала на Божу дорогу цілком нагою. Дивуватись? обурюватись?... Але... що для совітських Курбасів є Ліницька?... І взагалі — українське національне мистецтво і його творці?...

С. Ч.

ПРОДОВЖУВАННЯ ЖИТТЯ.
(Макробіотика).

Макробіотика властиво не належить до медицини е, спорідненою з нею лише до певної ступені. Ціллю медицини уздоровлювати, ціллю макробіотики продовжувати життя.

Історія макробіотики починається в старинному Єгипті, країні нездорового клімату. Старинні Єгиптяне, вірили, що ніщо, так не вдержує життя й здоровля, як коли чоловік пріє і вонітує. Кождий Єгиптянин брав на вонітки двічі, а бодай раз на місяць. При стрічах питалися: „Чи добре прієш?” Греки инакше плекали життя. Вони знали, що розумне користування дарами природи й вправи (руханки) роблять чоловіка здоровим, загартованим — отже сприяють продовженню життя. Гіпократ і сучасні йому вчені поручали правильність у життю свіжий, чистий возду,х купелі, натирання тіла, руханку. Головнож цю останню вважали найліпшим способом. Фільософи голосно і при кожній нагоді повторювали: умові вправи повинні йти в парі з фізичними вправами. Геродік поручає своїм хорим проходжуватися, натирати тіло, а чим більше хто був ослаблений недугою, того приневолював до більшої фізичної натуги. Спосіб цей показався успішним; говорить про те Плято. Иншого погляду був Плютарх. І його погляд богато розумніщий. Можна очеркнути його ось такими словами: Голову держи холодно, ноги тепло, діета найліпше лікарство, найгірше впливає на здоровля, коли думати про недугу.

До дивацтв, які нібито мали продовжувати життя, належала Крокоміка . Думали, що з молодого, здорового сильного тіла виходить пара, яка має прикмету вдержуваня житевої енерґії в орґанізмах старців. Тому поручали старим людям проводити час у товаристві молоді. Дивацтво це пішло навіть так далеко, що казали, щоби старці вдихали віддих молодих.

В середновічних часах вірили в демонів. Вірили всі: вчені поети, маґнати, звичайні люде. Найповажнійше говорили про примари, про чортів, про фільософічний камінь, ворожения з руки і т. п. видумки. Користали з цього ріжні дурисвіти. Вірили, що життя можна продовжити не при помочі звичайних засобів, але лише надприродних. Тоді то появилися відмолоджуюучі води, „чудотворні порошки” і т. д. Альхеміки не могли настарчити ріжних „чудотворних ліків”. Віру в істнування ліку, який продовжає життя, піддержували ріжні казки про продовжування життя в безконечність. Одна така казка каже, що фільософ Артефій прожив 300 літ завдяки таємному еліксірови.

Филип Авреоль Теофраст Парацельз говорив, що має спосіб робити еліксір життя. Подорожував богато, відвідував альхемічні робітні, старався пізнати тайни альхеміків, астрольоґів, лікарів, і вчених цілого світа. До нього зїздилилися хоріз цілої Европи. Сліпу віру зробив собі завдяки деяким відкриттям на полі хемії. Роджер Бекон на довговічність поручав еліксір, що складався з золота, перел, дорогоцінних каменів, амбри. Бакон каже нам вірити, що графиня Десмон вживаючи того еліксіру, прожила 140 літ. За той час виростало її двічі волосся, а зуби аж тричі.

Вірили, що духи небесні світила, навіть ангели мають вплив на долю людей. Звіздар міг відгадати долю чоловіка, коли знав в котрій годині він народився. В XVI. столітю жив славний на всю Европу ворожбит Турнесен. Був він хірурґом, хеміком, астрольоґом, друкарем і книгарем. Його ворожбитська слава лунила по всіх тодішних державах. Ворожбицтво добре йому поплачувалося.

Тут насувається питання: Тому, що астрольоґія предсказувала день смерти чоловіка, то тим самим перечила, начеб можна продовжати життя. Бо як же можна продовжати, що з гори має означені границі.

Та звіздарі із цим закидом дали собі раду. Казали: Не лище кожен чоловік має свою звізду але й звірята, краї мешкання. Зновуж звіздами призначенн опікуються инші звізди. Коли стало звісним, яка констеляція загрозила чоловікові нещастям, або недугою, казали йому їсти страви й пити напитки, що були під впливом добрих звізд. Коли надійшов феральний день загрожений чоловік замешкував у мешканні, або переносився в околицю, над якою світила щаслива зоря.

Вірили теж в амулети, які продовжали життя, приносило щастя, зеднувало серця. Амулет з подобою Марса викутий під констеляцією Великого Воза, забезпечував перед ранами на війні.

Тодіто явився розумний чоловік, котрий инакше розумів штуку продовжування життя, як його попередники. То був Італієць Карнаро. До 40-вого року жив непомірковано, отже все більше тратив здоровля. Лікарі покинули його та один із них дораджував йому діету, хоч не ручив, чи вона вдержить його при життю довше, як місяць. Корнаро послухав лікаря. І вже по трьох тижнях чувся значно ліпше. Минув рік і відзискав здоровля зовсім. З цього часу жив правильним і здержливим життям. Обмежив їду і напитки. Оминав сильні враження, старався не перестудити. Такий спосіб життя вдержав його довго при здоровлю й умі. Старцем звихнув руку й ногу. Казав собі їх натягнути і без ніяких лікарств відзискав владу. Він казав, що чим чоловік старший тим менше потребує їсти. Пояснював це тим, що травлення з літами утруднюються, отже треба зменшувати скількість. Колиж приятелі намовили Корнера, щоби їв більше, почув болі в боку і запав на горячку. Тому негайно вернув до дієти і на 88-ім році чувся здоровим і свіжим на тілі і на душі, як лише можна почуватися. Сідав на коня без нічиеї помочі, ходив без умучення по горах і стрімких стежках. На 88-ім році написав ще дуже веселу комедію. З своїма одинацятьма внуками бавився, танцював , співав, а голос мав сильніщий, як за молодих літ. Сто літ дожив цей чоловік завдяки розумному поміркованню.

Кров для життя є конечна. Одначе ріжно цінили її в ріжних часах. Був час, коли не щадили. її Король Людвик XIII. казав пускати собі кров 47 разів. Знали теж переливати кров для цілей макріоботеки. Операцію цю переводили так: Хорому отвирали дві жили з одної спливала нездорова кров, до другої впускали здорову. Таку систему переливання крови знали вже в старинні. В середніх віках мало знали про цей спосіб, В 1658 почали його знову примінювати, а від 1818. року розслїджували цю методу науково.

Філь. Бекон поручає для продовження життя зимні купелі, натирання оливою. Спокій ума, правильне життя, малі дози опіюма, що два роки строгійша діета, перечищуючі ліки.

Границі людського життя є очеркнені. Але життя ми все таки можемо продовжити собі. Найкраще пізнаємо це на такому примірі:

Виберім двох людей і даймо кождому однаку суму грошей. на довго, ще й відложить собі Ощадному вистарчать ці гроші на чорну годину. Марнотравний на другий день не матиме ні цента. Так само з життевою силою. Ця сила то капітал: відповідно до ощадности підпомаганої здоровим розумом, може нам її вистарчити на коротше або на довше. При помочі науки можемо продовжити наше життя а не при помочи еліксірів, піґулок і т. п. Здоровля можемо скріпити зменшуючи зуживаня засобу сил і прискоренню віднову зужиткованих частинок. Иншими словами: мусимо добре відживлятися, бути поміркованими, спокійно. Це найліпші лікарства на довговічність.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА”.

ДУМКИ

Наші закарпатські браття, які зорганізувані в „Соединенію”, ненавидять національної назви Українець, Україна. А й між галицькою еміграцією є такі, що вважають слова Русь, Русин і Руснак за єдине відповідні на означення нашої народности. Кажуть, що вони ніяк не покинуть тих прозв, бо вони „освячені старинністю”.

*

Наділі назву Русь надало нам варяжське племя Русів, які зайшли до нас із Скандинавії. Коли вже маємо шанувати старовину, то шануймо свою власну. Наші предки звались колись Антами; длятого кожний, що обстоює так сильно за традицією, повинен звати себе Антом, а наш край Антією. Тоді булаби бодай якась послідовність у думанню.

*

Колись наш український народ був поділений на богато племен, з яких кожне мало назву. Оттак ті, що мешкали на степах-полях звалися Поляни, ті що по лісах Деревляни, а крім того були уличі, Дуліби і т. д.

Ті, що замешкували нинішню Галичину і Закарпаття, звалися колись Білі Хорвати.

*

У нас все була і є охота ділитися. Маємо типи „угро-руських” патріотів, маємо й своєрідних галицьких, котрі поза свою вузеньку вітчину не бачуть усім спільної вітчини, України. Ті „патріоти одного віконця” повинні вернути до старої передволодимирської назви і звати себе Біло-Хорватами. Тоді бодай не булоби ріжниці поміж нашими людьми по обох боках Карпат.

*

На всякий випадок назва „Біло-Хорватія” булаби менше смішна, ніж насилу укована „Русинія”.

*

Славний, бравий народець — угорські Українці. Коли вони пристануть до загально-українського руху, то це буде великий день для наших визвольних змагань. Той день наспіє тоді, коли на нашій еміграції щезнуть мадярським духом підшиті священники. Ця зноровлена кліка мадяронських ґайдуків не дає прозріти нашим закарпатським браттям.

*

Цілий світ признав назву Україна й Українець. На усіх мапах вона зазначена і навіть червоні московські централісти не беруться вже її перечити. Тільки мадяронські невиглаєки і кацапські недотепи все ще сунуть із своїми idiотичними „історичискими началами”.

Кобиж вони хоч тільки тої історії знали, що повинна знати десятьлітня дитина! А так сліпці беруться других проводити.

ДОПИСИ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Українська школа на Вест Сайд

Вже другий рік, як завязалося товариство ім. Ів. Франка, відділ У.Н.С. Початки були тяжкі, але завдяки членам, тов. розвивається тепер гарно. Наш відділ дбає не тільки о число членів, але й о те, щоби наші діти не забували, з якого вони народу походять.

Наш шкільний кружок заснував школу, у якій учителюють М. і Ю. Січинські.

Дня 16-го серпня відбувся у нас концерт шкільної дітвори Не стану оповідати усіх точок програми, але скажу щиро, що так гарного співу, ані так чутливо переказаних віршів. Не хотілося вірити, що це говорять і співають діти, які довкола окружені американським морем. Нехайже буде честь і слава родичам, дітям і учителям, а також і тов. ім І. Франка, за те, що постарались дати українську науку нашим діточкам на еміграції.

Коли слухав того концерту, то чогось здавалось мені, наче десь над сценою унисться дух Тараса; а він благословить діточок, за те, що з таким чуттям співають ним зложені пісні і передають його вірші.

Нехай цей короткий звіт буде заохотою для всіх нас, щоби не забувати на чужині рідного слова у вихованю наших дітей.

Ми старий культурний нарід, який не потрібує встидатися ні своїх пісень, ні поезії, ані минувшини своєї славної. Нехай тільки довідаються тут уроджені діти, хто ми, і що ми, а певне щирим серцем полюблять той далекий край і нарід із якого походять.

В. К.

МІЛВУКІ, ВИС.

В справі промислових шкіл і бурс.

На руки підписаного наспіла просьба з Городенки, щоби причинитися до зорганізовання і будови промислової бурси і школи, яку там наші патріоти закладають. На мою думку справа фахових шкіл, це найважніща справа під тепер на цілій области, яка занята Польщею. Нашому народови під ляцькою окупацією не бракує так нічого, як свідомих, незалежних людий.

Дуже добре виразився д. Возняк у статті, яка була поміщена у „Свободі", що гімназії виховують кандидатів на лакеїв для Польщі, та що замість гімназійного нам треба фахового образовання, у ремеслах, технічних та промислових школах. Замість виховувати для Польщі урядників, ми повинні подбати, щоби мати своїх інженерів, архитектів, агрономів, кооператистів, купців та всякого рода ремісників. Україна потребує соток тисяч фахових людий, щоби стати економічно незалежно. Без фахових людий визвольна боротьба неможлива. Нам конче потрібно також людий з військовим образуванням для майбутньої оружної розправи. Наша американська поміч повинна даватися у першу чергу тій молоді, яка шукає собі незалежного хліба. Бо тільки та інтелігенція зможе колись стати у ряди борців, яка не буде потрібувати оглядатись на ласку ворожої для нас держави. Поможім таку інтелігенцію створити!

Ми бачимо, що нині на чолі розумної Німеччини стоїть, як президент, ремісник — римар. В Англії управа держави опинилася також в руках інтелігенції робітників.

Перестаньмо вже раз думати, що гімназії, це конечний середник, щоби набути знання. Ніяк ні! Фахові школи тим важніщі від гімназій, що вони дають знання, яке лишається у памяти на ціле життя, підчас коли гімназійна наука забуваєтся на протязі пару літ, як наука зложена виключно на теорії.

Зрозуміймо, що практичне образовання робить чоловіка цілковито незалежним і потрібним для кожної суспільности.

Наша американська еміграція це переважно фахові робітники. Задля того ми повинні цілою силою підперти змагання наших розумних людей в краю і помочи їм, як найскорше створити свої українські фахові школи.

Єсли не зробите сего сейчас, если по нашому нещасному звичаєви справу занедбаємо, або проволічемо, то діждемося того, що наш край залють польські ремісники і промисловці.

Єсли ми справді патріоти, то подбаймо, щоби в кожнім повіті повстала українська промислова бурса і школа.

На цю ціль повинен пожертвувати кождий, бо це не хвилева політика, а дійсна вбудова нашого народу і державности.

Тільки незалежна українська інтелігенція добуде Україні волю!

Складаймо про те чим скорше свої жертви на промислові школи в краю. Даймо тепер на таку ціль у Городенці, а крім того посилаймо до „Рідної Школи" з виразною заявою, що даємо складку виключно на фахові українські школи.

Всі жертви можемо слати прямо до краю, або на руки „Обєднання". Я післав свою лепту 10 дол. на руки д-ра Сасиля Кассияна в Городенці, а в недовзі пішлю еще для „Рідної Школи", щоби й в других повітах такі школи і бурси закладалися.

Стефан Юськів.

ДІТОЧІ ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ.

	цнт.
Бунт ляльок, комедійка в 3-ох діях (18 осіб)	10
В чужім пірю, картина в 3-ох діях (10 осіб)	10
Дарунки русалок, фантазия в 2-ох діях (16 осіб)	10
Добрі діти, з життя амер. школярів в 3-ох діях (8 осіб)	15
Іменини Влодка, комедійка на 3 дії (8 осіб)	10
Коник стрибунець, сценічна гра в 1-ій дії (5 осіб)	10
Лісова казка, сценка на 1 дію (10 осіб)	10
Печери, сценка на 1 дію (8 осіб)	10
Соняшник, в 3-ох діях (9 осіб)	15
Сироти, в 1-ій дії (10 осіб)	10

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до помищення рижні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть чандзві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цнт коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що коли би вимагала сего потреба, бути можна порозуміти зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їх оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ВАРВАРА ЧОРНА походе з свого краю з села Галичанів, пов. Городок Ягайлонський, Гал., а за Парамія Чорнів, Софрона Янобрух і Миколи Бобечин. Хто би о них знав або вони самі прошу написати до мене: BARBARA CZORNA, 1515 State St., East St. Louis, Ill. 206-07

ФАХОВИЙ дірігент хорів і учитель дітей, режісер і іспитований дяк, глядає посади при українській церкві або громаді. Ласкаві оголошення слати до: DIAKOUCZYTEL P. CH., c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 206-07

ПОТРЕБУЄМО РЕПРЕЗЕНТАНТІВ на цілі округи. Оферти надсилати до: WRUBLEWSKYJ D., Dept. 18-C, 180 Ave. C, New York City.

В. Будзиновський.

З ВЯЗНИЦІ.

ІСТОРИЧНЕ ОПОВІДАННЄ.

Свобідно за Майом.

(Докінчення).

(11)

Хоч би я справді мав тілько, то не дав би, бо не хочу твого нещастя.

Якого нещастя?

Ти вдавився тими грішми, тою моєю кривдою.

Пять тисяч, то за малий кусок, щоби хто з нас тим вдавився. Щоби твоя кривда була покарана, даш по шість. Зараз виплати вісімнацять тисяч.

Радше повішуся.

То повісься. Зараз пришлю тобі мотуза. Селіме, запри двері.

Вдавися тими грішми! Заплачу.

Давай!

Макреджи витягнув з глубокої кишені мішок закутаний в шовкову хустину і став числити. — Завяжи в ту хустину і подай мені, — мутеселім приказав, коли відчислений гріш вже лежав на куплі на землі.

Дам, але аж тоді, коли не лиш ти, але й той ефенді поклянеся, що пустиш мене. Сивенкий не мав охоти зробити се, але щоби скорше вийти з вязниці, мусів. Мутеселім взяв хустину з грішми і вони пропали в його кишені.

Завтра прийдіть до мене, то виплачу вам ваші пайки. Селіме, запри двері. Він лишить ся тут.

Ні! Не лиш ти, але й я заставив мое слово. Або віддай йому гроші, або випусти його!

То нехай іде до чорта! Вилізь собою і йди за ними.

Мутеселім протверезувався що раз більше. Сивенкий потерпав, що як вийдуть на улицю, то мутеселім пізнасть Немову.

Не ялося, щоби той драбуга вийшов відси в кулі з тобою і зі мною — промовив, коли макредж вже вийшов з ними. — Мо... брамі. Ми оба вийдемо, як він вже щезне.

Добре кажеш, нехай так буде. — Дай Селімови ключа.

Немова зрозумів Сивенкого. Хоч знав, що брама не замкнена на ключ, він сягнув до кишені мутеселіма, виймив ключ і потягнув за собою макреджа. По хвили Сивенкий вивів мутеселіма. Ключ був в замку, перед брамою не було нікого.

Де Селім? — мутеселім спитав, вже майже цілком тверезий.

Мабуть пішов домів, бо там ще решта тої райської медицини.

Шибеник! Ходім скорше, бо готов всьо випити!

Скрутив ключ, сховав до кишені і, хоч ще непевним кроком, пустився з Сивенким до його хати. Випив ще три чарки. Коли зажадав четвертої, почув від Сивенкого, що вже нема, бо Селім, котрий вернув раньше них, випив тілько, що повалився на землю і спить.

Я завтра прийду до тебе і зроблю ціле ведро. — Сивенкий сказав. — Також лишу тобі рецепту, як се робити.

Послідних слів мутеселім вже не зрозумів. Зрозумів лише те, що медицини вже нема, та що йому пора йти домів. Був такий пяний, що один Сивенкий не годен був удержати його на ногах, отже позвав до помочи Ковтюка. Немова, на приказ Сивенкого витягнув з кишені мутеселіма хустину з грішми макреджа. Сивенкий і Ковтюк завели мутеселіма майже несучи його, до сараю і вернули домів. Іван Красій вже був переодягнений.

Підемо, — сказав Сивенкий. — Дайте мені старий одяг Івана.

...ко. — Се таке лахміття, що гидь в руку взяти.

Щоби Турків навести на фальшиву тропу. Дайте бодай кафтан.

Сивенкий взяв кафтан під паху, та з Іваном і Немовою вийшов. Підвів їх під щербу в мурі і коли вони вже щезли за муром, пішов далі. Підійшов до того місця, де замість муру, приступу до міста боронила глубока, майже бездонна скалиста пропасть. Сивенкий кинув кафтан так, що він завше на острім канді скали. Вернув домів, приказав товарищам лягати спати і сам ліг. За дві години вернув Немова.

Досвіта Сивенкий вийшов з Ковтюком до міста кулити коня для Івана. Щоби не було якого підозріння, сей кінь мав вийти з міста будь то би вючок, обвантажений ріжними річами товариства і харчами. Одночасно з Сивенким з хати вийшов Селім-ага. Пішов до мутеселіма по ключ від вязниці.

Коли Сивенкий вернув з конем, в хаті вже був Селім; рвав собі волосе.

Нещасте, нещасте сталося, — кричав. — Я зарізаний! То та пропаща медицина все те наробила.

Що наробила? — Що сталося? — Сивенкий питав.

Приходжу до сараю, щоби взяти ключ і заглянути до вязниці. Служба сказала мені, що мутеселім сам пішов до вязниці. Біжу я туди, а він... гоп мене в писок. Кричить, що макредж втік, що шпіон втік, що з його кишені щезло вісімнацять тисяч пястрів. Каже, що ті гроші мабуть я вкрав йому ще тоді в ночи коли разом з ним і з тобою візнтував вязницю. Я йому кленуся, що я в ночи в вязниці цілком не був, що спав дома, а він мене знов... гоп в писок. Післав мене по тебе. Просить, щоби ти зараз пішов до него.

До вязниці?

Так.

Я не дурний... Скажи мені правду. Чи ті два вязні справді втікли? Втікли. Арнаути вже перетрусили цілу вязницю, цілу... шли кафтан шпіона на скалі фоси. Спустилися на трех до купи звязаних арканах аж на дно фоси, але тіла не знайшли. Значить шпіон не пав до фоси. Він і макреджи мабуть перелізли через мур, бо то не велика штука.

Що тобі грозить? Очивидно, що шибениця. Хоч ключ був у мутеселіма, я виновник, бо я не повинен був давати йому мого ключа.

Що ти зробив би, як би тепер дістав, нехай... шіснацять тисяч пястрів?

Що зробив би? Сказивсь би з утіхи!.. Або ні. Я зараз втік би. Я втік би, хоч би не сталося те, що нині сталося. Я й без того вже нераз хотів здезертирувати.

З Мерсіною?

Тьфу!

Я здезертирував би хоч би на те, щоби її спекатися.

Я питаю тебе серіозно, бо міг би пристаратися для тебе які гроші.

Що ти скажеш? Як би пристарався для мене яких пять тисяч пястрів, то був би моїм спасителем і основателем мого дочасного щастя.

Отже слухай. Макреджа випустив з вязниці сам мутеселім. За те дістав вісімнацять тисяч пястрів. Ті гроші він згубив у мене. Я тобі дам їх. Чи можеш купити коня, але зараз, так щоби до десять хвилин щезнути відси?

За пять хвилин. Коня не куплю, лише позичу. Знаєш від кого? Возьму мутеселімового коня.

Чи за годину можеш бути вже так далеко, щоби погоня не спіймала тебе?

За годину буду за границею.

Отже бери ті гроші, які макредж дав мутеселімови і втікай.

Сивенкий дав йому хустину з грішми макреджа.

Брате, батьку! Тілько гроший нараз я ще ніколи не бачив. Я ніколи не мріяв, що колись в життю буду мати такий маєток.

Не гайнуй часу, втікай! Бери що з хати?

Та що? Подертого килима і... То бувай здоров!

Сивенкий випхав його з хати. Він побіг до сараю мутеселіма. Взяв його коня і вихав з міста. В чверть години по тім мутеселім прислав арнавта спитати, чому до вязниці не приходить Селім-ага з Кара Юзуфом. — Сивенкий переказав мутеселімови арнавтом, що медицина готова, ждe на мутеселіма. Знов минуло чверть години і знов прийшов арнавт зі строгим приказом, щоби Селім-ага й Кара Юзуф прийшли до вязниці. Сивенкий казав переказати, що має для мутеселіма якусь новину. Прибіг мутеселім, лютий, прелютий.

Чому не приходите, коли вас кличу?! — ревів хриплим голосом .

Кого ти кликав, хто мав прийти до тебе?

Селім-ага і ти!

Селім-ага не міг прийти до тебе, не може прийти і не прийде.

Не прийде? Як сам не прийде, то приведуть його арнавти скованого!

І арнавти не приведуть його. Побачиш, що приведуть!

Не приведуть, бо його вже нема тут.

Нема? Де ж він дівся?

Втік.

Чого? Куди?

Втік, бо з вязниці випустив двох вязнів. Куди втік, не скажу. — Мутеселім стояв хвилю неначе громом поражений. Аж по довгій хвили промовив.

Може він вкрав мої гроші?

Сего не скажу.

Бог би його побив за ті мої гроші! Як би не ті гроші, то я благословив би його побіг. Своєю утечею він дав доказ, що вязні втікли не з моєї вини. Гроші, правда, пропали, але я спас мою шию. Як буде в Ерзерумі, чи в Ангорі, посвідчиш що то Селім-ага, комендант гарнізону випустив шпіона?

Як лиш буду там посвідчу. Саме тепер я дав приказ кульбачити наші коні. Зараз відідемо відси. У мене ще дві фляшки медицини. Дати тобі?

Не хочу! Вже більше не гляну в той бік того чортівського напою... Або... дай!

Мутеселім забрав фляшки закутані в шматі і відійшов. Товариство сіло на коні і не пращаючися з Мерсіною, котра ще спала, відїхали. За пів години були під деревом, в котрім сидів Іван. Ще лиш пів години і знайшлися за межою влади турецького султана.

Конець.